

קרן אניאס ובני שטינמץ
The Agnes & Beny Steinmetz Foundation

מערכי שירותים יישוביים לגיל הרך

דוח מסכם לשנת 2010

תוכן עניינים

1.....	מבוא
1.....	מה הבעיה? .....
2.....	עקרונות עבודה .....
3.....	תנאים מנבאי הצלחה .....
3.....	שיתופי פעולה ברמה הארצית .....
3.....	פורומים מקצועיים וימי עיון (למידת עמיתים) .....
4.....	העשייה ברשויות .....
5.....	קיימות (SUSTAINABILITY) .....
6.....	הקמת תחום הגיל הרך והעלאת מודעות לגבי חשיבותו .....
7.....	העלאת תקציבים – הפנית תקציבים ממשלתיים ועירוניים לטובת הגיל הרך .....
8.....	שיתופי פעולה בין נותני השירותים לגיל הרך ואיגומי משאבים .....
9.....	התמקצעות עבודת המרכזים/מערכי השירותים הגיל הרך .....
10.....	הפעלת תוכניות התערבות .....
15.....	נתונים כמותיים .....
15.....	כמה ילדים/הורים/צוותים נהנו מתקציבי הקרן בארבע השנים האחרונות? .....
16.....	מספר ילדים משתתפים בתוכניות השונות בשנת 2010 .....
18.....	הישגים ואתגרים .....

- מנהלות תחום הגיל הרך של נתניה, צפת וקריית אתא זכו **בהוקרה ופרס מיוחד** מטעם קרן שטינהארט על פועלן לקידום תחום הגיל הרך.
- נציגות הקרן הוזמנו להשתתף **במשלחת מקצועית למדינת נורת' ריין ויסטפאליה שבגרמניה** בה יוקמו במהלך חמש השנים הקרובות כ- 3,000 מרכזים לגיל הרך, ולארח ברחבי הארץ משלחת מקבילה של אנשי מקצוע מגרמניה שבאו ללמוד על העשייה המקצועית בארץ בתחום הגיל הרך.
- החשוב מכל כ- **7,900 ילדים, 1,000 הורים ו- 600 אנשי צוות** זכו ליהנות ולהשתתף השנה בתוכניות התערבות מקצועיות לגיל הרך, שהופעלו בסיוע הקרן.

משנה לשנה גדלה בקרן ההבנה ששינוי חברתי-חינוכי חייב להתחיל מהגיל הרך. הקרן תמשיך לפעול ליצירת השינוי הרצוי בארץ בשותפות עם משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, קרנות נוספות, ארגוני מגזר שלישי, הורים ובעיקר אנשי מקצוע חדורי אמונה בנחיצות השינוי והעשייה.

תודות גדולות שלוחות מהילדים, ההורים ואנשי המקצוע ברשויות המקומיות **לאניאס ולבני שטינמץ שהאמינו, מתחילת הדרך, בחשיבות העשייה למען הגיל הרך ומאפשרים לכל זה לקרות ולהתממש.**

איריס לונדון-זולטי, מנהלת קרן שטינמץ

בדוח המונח לפניכם ניסינו לתמצת את התהליכים, התוצאות והאתגרים מהם הייתה מורכבת שנת 2010 בעשייה של קרן שטינמץ לקידום תחום הגיל הרך.

הייתה זו שנה בה פירות של עבודה קשה החלו להבשיל, שנה של מציאת דרך, של חבירה לשותפים ושל עשייה יומיומית למען המטרה החשובה ביותר – הילדים. שנה של הישגים, התמודדות עם אתגרים מוכרים והצבת אתגרים חדשים.

דוח זה הוא הזדמנות להודות לכל השותפים לעשייה שהוא משקף על המאמץ המשותף למען הילדים משפחותיהם והחברה בישראל.

במהלך השנה החולפת:

- גובשה תפיסת הקרן והמלצתה לגבי המבנה הארגוני לתחום הגיל הרך בכפיפות לאגפי החינוך ברשויות. המודל הראשון נוצר ומופעל על ידי עיריית נתניה, ומשמש דוגמא לחזון הפיכתו של תחום הגיל הרך לתחום עשייה מקצועי תחת אחריות הרשות המקומית.
- ארבע רשויות מקומיות מתוך הרשויות הנתמכות תקציבית על ידי הקרן (נתניה, אור עקיבא, צפת וקריית אתא) אימצו את המודל ומינו **מנהלת מחלקה עירונית לגיל הרך**. מעל עשר רשויות נוספות פועלות ליישום מהלך דומה ויש עניין מצד רשויות רבות ללמוד את המודל ולבדוק אפשרות ליישום.
- במקביל לעבודה עם הרשויות המקומיות, נוצרו קשרים עם משרדי ממשלה וקרנות נוספות הפועלות בתחום הגיל הרך, לקידום נושאים שונים בתחום זה ברמה הארצית.
- בכל שמונה הרשויות שמקבלות סיוע תקציבי מהקרן התבססה באופן משמעותי העשייה למען הגיל הרך. רשויות נוספות הסתייעו וקיבלו הדרכה מהקרן לצורך הקמת תחום הגיל הרך.

מבוא

מה הבעיה?

חשיבות הטיפול בגיל הרך כמו גם כדאיותה החברתית והכלכלית הוכחו במחקרים רבים. למרות זאת, המודעות הציבורית, והתקציבים המופנים לתחום זה, בארץ ובעולם, עדין נמוכים מאד.

הבעיה המרכזית של השירותים לגיל הרך בארץ נעוצה בפיצול הרב שקיים בהפעלתם. האחריות על מתן השירותים לילדים בגילאי לידה עד שש מפוצלת בין חמישה משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, ארגונים פרטיים וארגוני מגזר שלישי.

משרד הבריאות

- טיפות חלב
- יחידות ומכונים להתפתחות הילד
- קופות חולים

משרד החינוך

- גני ילדים
- תוכניות העשרה ותיגבור
- חינוך מיוחד
- שירות פסיכולוגי

משרד התעשייה המסחר והתעסוקה

- מעונות יום המופעלים על ידי גורמים שונים

משרד הרווחה

- טיפול בילדים ומשפחות בסיכון
- משפחתונים
- מעונות רב תכלתיים

פרויקטים מיוחדים

- חינוך, רווחה, קליטה, שיקום
- שכונות, רווחה חינוכית, מתנ"סים

קרן שטינמץ החליטה לקדם את תחום הגיל הרך באמצעות שיתופי פעולה עם רשויות מקומיות המעוניינות לקחת אחריות על התחום וליצור מערך שירותים מקצועי ומתואם לגילאי לידה עד שש של כל הגורמים הפועלים בתחום הגיל הרך בישוב. רשויות אלו, והעומדים בראשן, בחרו לקחת אחריות על השירותים לגיל הרך בתחומן ולדאוג שיעבדו באופן מתואם ומקצועי.

התמונות המופיעות בדו"ח זה הינן לאילוסטרציה בלבד.

ההחלטה לקדם מבנה אירגוני רשותי לתחום הגיל הרך הינה תולדה של ההבנה כי אין די במרכזים לגיל הרך על מנת לספק את הפיתרון המערכתי הנכון לתחום הגיל הרך ברשויות המקומיות. **יש נחיצות ודחיפות בהקמת יחידה עירונית תחת אגפי החינוך להובלת הנושא.**

מודל זה הוא לכאורה פשוט וניתן לסכמו תחת הכותרת "**בואו נעבוד כולנו ביחד למען ילדי העיר**". בפועל הוא דורש שינוי בפרדיגמות של עבודה וחשיבה, מחייב את הרשות כולה לקחת אחריות על הנושא, בנחישות, להוסיף ולהפנות תקציבים לתחום הגיל הרך ולעיתים לשנות מבנים ארגוניים ופוליטיים קיימים ברשות. אבל כשזה מצליח – זו הצלחה של כולם – של אנשי המקצוע, הילדים וההורים.

עקרונות עבודה

עבודת הקרן בתחום הגיל הרך נשענת על מספר עקרונות:

- **תהליך ממושך:** יצירת שינוי בתחום הגיל הרך, ובהתייחסות אליו, שיישאר לאורך זמן, מחייבת תהליך ממושך של שינוי במודעות לחשיבות הטיפול בילדים בגיל קריטי זה, ורתימת כל הגורמים האחראים על מתן השירותים בתחום, ללקיחת אחריות ולעבודה מקצועית משותפת.
- **שינוי מבנים - אחריות הרשות המקומית:** הקרן רואה את תפקידה כגורם מאפשר שינוי ולא כמי שעושה את השינוי בפועל. העשייה כולה, מתחילתה עוד סופה: קביעת הצרכים, היעדים והתוכניות שיופעלו, היא של ראשי הרשויות, אנשי המקצוע העובדים ברשות, וההורים.
- **בנית תשתיות והוכחת תוצאות:** התהליכים ותוכניות הנתמכים על ידי הקרן עוסקים ביצירת מבנה אירגוני של תחום הגיל הרך ברמה העירונית, השבחת היכולות המקצועיות של אנשי המקצוע, העלאת המודעות והידע של הורים ובעיקר טיפול בילדים הזקוקים לכך והשגת התוצאות הרצויות לגביהם.
- **תקציבי הקרן מיועדים להפעלת תוכניות התערבות מקצועיות למען הגיל הרך:** הקרן מממנת, בשיתוף עם הרשויות המקומיות, תוכניות התערבות מקצועיות למען ילדים בגיל הרך. כל התוכניות שמופעלות בסיוע הקרן מלוות בתהליכי הערכה ובקרה.

תנאים מנבאי הצלחה

מהעשייה ומהדוח עולה בבירור כי התנאים להצלחה ולמתן שירות אוניברסאלי, טוב ומקצועי לגיל הרך ברשויות מקומיות, הם:

- אחריות ראש הרשות ומודעותו לחשיבות העשייה למען הגיל הרך.
- מינוי איש מקצוע מיומן ובעל ראייה מערכתית מתחום הגיל הרך להובלה מקצועית של התחום ברשות.
- שיתוף הפעולה ותיאום בין כל המערכות הרשותיות הפועלות בתחום הגיל הרך, ליצירת רצף טיפולי ואיגומי משאבים.

שיתופי פעולה ברמה הארצית

ברמה הארצית המשיכו השנה שיתופי הפעולה עם הרשויות המקומיות, המרכזים לגיל הרך והמתנ"סים ונוצרו שיתופי פעולה נוספים עם גורמים רבים כמפורט להלן, במטרה לשלב ידיים בעשייה למען קידום תחום הגיל הרך:

- משרד החינוך - שר החינוך, האגף הקדם יסודי.
- ועדת החינוך של הכנסת.
- משרד הבריאות.
- נציגות השלטון המקומי וראשי ערים.
- קרנות נוספות הפועלות בתחום הגיל הרך.

פורומים מקצועיים וימי עיון (למידת עמיתים)

השנה פעלו בעידוד הקרן פורומים של אנשי מקצוע מרשויות רבות שנפגשו מספר פעמים בשנה על מנת לבסס קשרי עבודה והפרייה הדדית:

- פורום צוותים שעובדים בטיפות חלב.
- פורום צוותים של מסגרות חינוכיות (קטי גנים).
- פורום מנהלות מרכזים לגיל הרך.

- פורום של רכזות ומנהלות יישוביות לגיל הרך במחוז צפון של החברה למתנ"סים.

השנה מוסד נוהג של ישיבות צוות פתוחות במרכזים לגיל הרך המארחים צוותים מקצועיים ממרכזים אחרים.

כמו כן התקיימו השנה ימי עיון, פתוחים לכל הצוותים המקצועיים שבכל אחד מהם השתתפו אנשי מקצוע מכ- עשרים רשויות בנושאים:

- ממשיקי עבודה של שירותים שונים בגיל הרך.
- תוכניות וכלים איתור בעיות התפתחותיות.
- "תובנה אימהית".

העשייה ברשויות

השנה סייעה הקרן תקציבית ל- שמונה ישובים בהקמת והפעלת מערך השירותים העירוני לגיל הרך ובמימון תוכניות למען ילדים, הורים וצוותים מקצועיים. (לצערנו במהלך השנה הופסק סיוע הקרן למושבה מגדל). כמו כן סייעה הקרן בהדרכה והכוונה לרשויות נוספות שהביעו עניין לקדם הקמת מערך שירותים עירוני לגיל הרך.

בכל הרשויות להן מסייעת הקרן, חלה התקדמות משמעותית בהבנית מערך השירותים לגיל הרך, בהתמקצעותו, ביצירת שיתופי הפעולה הנדרשים, בהעלאת המודעות לחשיבות קידום תחום הגיל הרך ובהפעלת תוכניות מקצועיות לטובת הילדים ההורים והצוותים המקצועיים.

בישובים בהם הקרן מעורבת בפיתוח תחום הגיל הרך מושם הדגש על שני היבטים של העשייה לקידום התחום:

- ההיבט המערכתי** שנועד לוודא שתחום הגיל הרך ברשות יבנה ויתקיים לאורך שנים, גם לאחר שתסתיים תקופה תמיכת הקרן בישוב – **קיימות (Sustainability)**.
- הפעלת תוכניות התערבות מקצועיות לגיל הרך.**

קיימות (Sustainability)

בכל הישובים בהם עובדת הקרן:

- יש **מנהלת מקצועית לתחום הגיל הרך** (הסטאטוס שלה שונה מישוב לישוב – אך מבחינת ראש הרשות ומערך השירותים לגיל הרך – יש הובלה מקצועית של התחום).
  - פועלת ועדת היגוי עירונית** לגיל הרך, בה חברים נציגי כל נותני השירותים בתחום.
- בנוסף לשתי מטרות אלו, שהיו קיימות בשנים קודמות, והושגו, בהיבט המערכתי נקבעו 4 מטרות נוספות:
- הקמת מחלקה לגיל הרך ברשות והעלאת מודעות בנוגע לחשיבות הטיפול בגיל הרך.
  - ביסוס מצבו התקציבי של תחום הגיל הרך.
  - שיתופי פעולה בין נותני השירותים לגיל הרך ואיגומי משאבים.
  - התמקצעות עבודת המרכזים/מערכי השירותים לגיל הרך.
- להלן סיכום של הנעשה בכל אחד מהישובים בהם תומכת הקרן בנושא הקיימות.

הקמת תחום הגיל הרך והעלאת מודעות לגבי חשיבותו

"לאחר הקמת האגף לגיל הרך בעירייה יש תחושה של כתובת. תחושה שהגנות לא לבד במערכה. יש לאן לפנות לצורך קבלת מענה מידי מקצועי ומעצים. בכל אלו יש השפעה משמעותית בניהול משברים בחיי הגן בפרט וחיי השגרה בכלל, עם הקמת המרכז לגיל הרך בקרית נורדאו זו הפעם הראשונה בעיר בה ניתן מענה נגיש איכותי ומקצועי למכלול צרכי הילדים. כל אלו מאפשרים מניעה ושיפור דרמטי במיומנויות ובכישורים של הילדים ונותנים לנו ולהורים תמיכה, הכוונה ויעוץ מקצועי." **יפית, דליה, יפה, מתי, ואסתר גנות מנתניה.**

"אנחנו מחויבים כלפי הילדים וההורים למתן שירותים מקצועיים טובים בתחום הגיל הרך." **חיים געש, ראש המועצה העירונית פרדס-חנה – כרכור.**

שוב	פעילויות
נתניה	<ul style="list-style-type: none"> הוקם אגף לגיל הרך, תחת מנהל החינוך בעירייה. ברחבי העיר הוקמו ופועלים בשנתיים האחרונות 3 מרכזים לגיל הרך. מודעות גדולה של ראש העיר ושל השותפים לעשייה לחשיבות הטיפול בגיל הרך.
אור עקיבא	<ul style="list-style-type: none"> הוקמה מחלקה לגיל הרך באגף החינוך בעירייה. בעיר פועל מרכז לגיל הרך. מודעות לחשיבות הטיפול בגיל הרך ומתחילה להבנות התפיסה של מערך שירותים.
פרדס חנה-כרכור	<ul style="list-style-type: none"> לא הוקמה מחלקה לגיל הרך. בעיר פועל מרכז לגיל הרך. מודעות לחשיבות הטיפול בגיל הרך ומתחילה להבנות התפיסה של מערך שירותים.
טירת כרמל	<ul style="list-style-type: none"> לא הוקמה מחלקה לגיל הרך. מרכז הפעו"ט מהווה מענה עירוני רחב לגיל רך. מודעות רבה לחשיבות הטיפול בגיל הרך ולשותפות המתחייבת לצורך הטיפול בנושא.
קרית אתא	<ul style="list-style-type: none"> הוקמה מחלקה לגיל הרך באגף החינוך בעירייה. המרכז לגיל הרך "מהו"ט" פועל ללא מבנה פיזי מתאים ובקרוב יבנה מרכז חדש לגיל הרך. מודעות לחשיבות הטיפול בגיל הרך ומתחילה להבנות התפיסה של מערך שירותים.
צפת	<ul style="list-style-type: none"> הוקמה מחלקה לגיל הרך באגף החינוך בעירייה. מערך השירותים לגיל הרך שהוקם בעיר פועל בינתיים ללא מבנה פיזי מתאים. המודעות לחשיבות הטיפול בגיל הרך הולכת וגדלה מאז היבחרו של ראש הרשות הנוכחי.
אבו סנאן	<ul style="list-style-type: none"> הרשות רואה במתנ"ס כגוף האחראי על קידום תחום הגיל הרך. המודעות לחשיבות הטיפול בגיל הרך ושיתופי הפעולה שצריכים להיווצר הולכת וגדלה.
כרמיאל	<ul style="list-style-type: none"> הרשות רואה במתנ"ס כגוף האחראי על קידום והפעלת תחום הגיל הרך. מערך השירותים הגדול לגיל הרך שהוקם בעיר פועל בינתיים ללא מבנה פיזי המודעות לחשיבות טיפול בגיל הרך הולכת וגדלה.

העלאת תקציבים – הפנית תקציבים ממשלתיים ועירוניים לטובת הגיל הרך

ישוב	פעילויות
נתניה	<ul style="list-style-type: none"> העירייה מפנה משאבים רבים ומשמעותיים לקידום תחום הגיל הרך. גויסו תקציבים מקרנות ומגורמים ממשלתיים המאפשרים עשייה רחבה ומקצועית בעיר.
אור עקיבא	<ul style="list-style-type: none"> קיימת הצהרת כוונות של הרשות לגבי העלאת התקציבים בתשע"א לגיל הרך בהסתמך על תקציבים מקרן קיסריה ובמסגרת "עיר ללא אלימות".
פרדס חנה-כרכור	<ul style="list-style-type: none"> קיימת הצהרת כוונות של הרשות לגבי העלאת התקציבים לגיל הרך בתשע"א. גויסו תקציבים מקרן קיסריה שמופנים לעשייה בתחום הגיל הרך.
טירת כרמל	<ul style="list-style-type: none"> העלאת התקציבים שמיועדים לגיל הרך התאפשרה בשל תקציבי התכנית הלאומית. פיתוח מחלקה להכשרה והשתלמויות.
קרית אתא	<ul style="list-style-type: none"> העירייה מפנה תקציבים חדשים לטובת העשייה בתחום הגיל הרך. גויסו תקציבים לשיפוץ המבנה של המרכז לגיל הרך.
צפת	<ul style="list-style-type: none"> הרשות לקחה על עצמה את מימון משרתה של מנהלת תחום הגיל הרך. הרחבת העשייה בתחום בעיר התאפשרה בשל תקציבי התכנית הלאומית.
אבו סנאן	<ul style="list-style-type: none"> תקציבי פרויקט "שיקום שכונות" אפשרו להרחיב את העשייה למען הגיל הרך ביישוב.
כרמיאל	<ul style="list-style-type: none"> התקציב שהעמידה הרשות המקומית לטובת עשייה בגיל הרך לא גדל אומנם, אך מקבלי ההחלטות בעיר התגייסו לאתר מקורות מימון להקמת מרכז לגיל הרך (שותפות 2000, המוסד לביטוח לאומי, קרנות פרטיות, תנובה ועוד).

שיתופי פעולה בין נותני השירותים לגיל הרך ואיגומי משאבים

ישוב	פעילויות
נתניה	<ul style="list-style-type: none"> שיתוף פעולה הדוק הולך ונבנה עם גורמים רבים האמונים על מתן שירותים לגיל הרך, בתיכלול של האגף לגיל הרך. המרכז לגיל הרך בקרית נורדאו הוא מרכז משותף לעירית נתניה ולטיפת חלב - שיתופי פעולה אלו מוליכים איגומי משאבים עם אגף הרווחה, משרד הבריאות, פאק"ט, שיקום שכונות והתוכנית הלאומית.
אור עקיבא	<ul style="list-style-type: none"> שיתופי פעולה בין גורמים רבים בתחום הגיל הרך מביאים לאיגומי משאבים. עדין לא בהיקפים ובמחויבות הנדרשים בתחום זה.
פרדס חנה-כרכור	<ul style="list-style-type: none"> שיתופי פעולה בין גורמים רבים בתחום הגיל הרך שביאים לאיגומי משאבים. עדין לא בהיקפים ובמחויבות הנדרשים בתחום זה.
טירת כרמל	<ul style="list-style-type: none"> שיתופי פעולה בין גורמים רבים בתחום הגיל הרך מביאים לאיגומי משאבים. מדי שנה שיתופי פעולה אלו מתרחבים. הוקם פורום עירוני לחשיבה על הפניה וטיפול בתחום הרגשי.
קריית אתא	<ul style="list-style-type: none"> שיתופי פעולה בין גורמים רבים בתחום הגיל הרך מביאים לאיגום משאבים. התהליכים עדין בתחילתם ודורשים המשך בניה.
צפת	<ul style="list-style-type: none"> שיתופי פעולה בין גורמים רבים בתחום הגיל הרך כגון המתנ"ס, אגף החינוך, אגף הרווחה, משרד הבריאות, פאק"ט, המרכז להתפתחות הילד, שיקום שכונות והתוכנית הלאומית. שיתופי פעולה אלו יוצרים גם איגומי משאבים.
אבו סנאן	<ul style="list-style-type: none"> התחלה של יצירת שיתופי פעולה בין גורמים מהתחום ואיגומי משאבים.
כרמיאל	<ul style="list-style-type: none"> שיתופי פעולה בין גורמים רבים בתחום הגיל הרך מביאים לאיגום משאבים.

"מורכבות העבודה הטיפולית והמפגש עם משפחות בסיכון מחייב, להבנתנו, בניית תוכנית בה יהיו מעורבים כל השירותים הנוגעים במשפחה. בצורה זו יש סיכוי רב יותר שתוכנית התערבות תהיה מותאמת לצרכי המשפחה ותבנה שינוי בתפקוד ההורים והילד." **פרדס חנה-כרכור**

"המשפחות המגיעות היום לתחנות טיפת חלב הופכות להיות יותר ויותר מורכבות. השיתוף עם אנשי מקצוע נוספים בונה אפשרויות לפגוש את צרכי המשפחות הללו בצורה מתאימה יותר." **אחות טיפת חלב, קריית אתא**

התמקצעות עבודת המרכזים/מערכי השירותים הגיל הרך

ישוב	פעילויות
נתניה	<ul style="list-style-type: none"> בוסס המבנה הארגוני של מרכז לגיל הרך המשותף עם טיפת חלב בקרית נורדאו, הונהגו ישיבות תיאור מקרה של ילדים מטופלים, מוסדו ישיבות צוות אחת לשבועיים.
אור עקיבא	<ul style="list-style-type: none"> הוגדרו ראשי צוותים לריפוי בעיסוק וקלינאיות תקשורת. כמו כן נבנה מערך הדרכה חיצונית מאורגן מראש. העיריה ומנהלת תחום הגיל הרך היו מעורבים בבחירת העובדים ובקביעת הנהלים במעון ויצו החדש שנבנה בעיר.
פרדס חנה-כרכור	<ul style="list-style-type: none"> שופרו תהליכי ההדרכה במרכז לגיל הרך כולל הדרכה על הדרכה, התמקצעו תהליכי הקליטה של ילדים למרכז לגיל הרך, ושופרו תהליכי ההערכה של תוכניות במרכז.
טירת כרמל	<ul style="list-style-type: none"> נכתבו נהלי המרכז ושופר ניהול המחלקה ההתפתחותית ע"י תוכנת מחשב פנימית. הוקם פורום לארגון הידע בתחום תכניות ההדרכה הביתית. נערך קורס בנושא התבוננות דיאדית בגיל הרך.
קרית אתא	<ul style="list-style-type: none"> שופרו הטפסים שבשימוש המרכז, תהליכי הערכה של ההדרכה בטיפות חלב, מוסדו ישיבות צוותים מקצועיים עם פסיכולוגית והושם דגש על העבודה הרגשית.
צפת	<ul style="list-style-type: none"> שופרו תהליכי העבודה והנהלים עם הצוותים החינוכיים ומפקחות משרד החינוך במסגרת תוכניות האיתור "מעג"ן ו"מכוון פרט". כמו כן הועמקו הקשרים עם המטפלים בקהילה ועם מנהלי התחומים בהתפתחות הילד, הוקמו מנגנונים נוספים למעקב משותף ולטיפול משותף.
אבו סנאן	<ul style="list-style-type: none"> נבנתה תוכנית שנתית למעג"ן ומוסדו טפסים ונהלים חדשים בעבודה מול הגנות, אחריות טיפת חלב, ההורים והילדים.
כרמיאל	<ul style="list-style-type: none"> במסגרת התהליך לקבלת הכרה רשמית של משרד הבריאות, צוות היחידה הטיפולית קהילתית מקבל הדרכה מרופאה התפתחותית ביחידה הטיפולית של קופ"ח כללית. בעקבות תהליך זה גובשו נהלים חדשים ששיפרו את פעילות היחידה הקהילתית. כמו כן חלה התקדמות בתהליכי ההערכה של התוכניות הפועלות במרכז הגיל הרך. השתלמויות משותפות עם צוותים מקצועיים של שירותים לגיל הרך בעיר תרמו להתמקצעות והעמקת קשרי העבודה השוטפים.

"בעקבות החשיפה לתהליכי ההדרכה הקיימים במרכז הפעו"ט בטירת כרמל, מיסדנו והרחבנו תהליכי הדרכה לכל צוות ותהליכי הדרכה על הדרכה. אנשי הצוות קיבלו תחושה טובה יותר ביחס ליכולתם לפגוש את הורי הילד, ולנהל את תהליך הטיפול ודיווחו על שינוי עמדות שעשו ביחס למטופלים." **המרכז לגיל הרך, פרדס חנה-כרכור**

"המפגשים המשותפים במרכזים האחרים תרמו מאד לפיתוח המרכז ברמת הארגון והמקצועיות." **המרכז לגיל הרך, קרית נורדאו, נתניה**

"התחלנו להשתמש בדפי משוב שההורים ממלאים לגבי התהליך הטיפולי שעברו עם ילדם, כלי שהתגלה כחשוב ביותר להבנת ההישגים של הילד והצרכים העתידיים שלו ומאפשר לצוות לבנות לשפר את תהליך הטיפול." **המרכז לגיל הרך, פרדס חנה-כרכור**

הפעלת תוכניות התערבות

הקרו מסייעת במימון הפעלת תוכנית התערבות למען הגיל הרך בשמונה רשויות מקומיות. התוכניות נבחרות על ידי הישובים בהתאם לצרכים שעולים מהמיפוי בכל ישוב, ומלוות בתהליכי הערכה ובקרה. התוכניות הממומנות בסיוע קרו שטינמץ בכל הישובים נבחרות ומופעלות בהתאם לקווים המנחים הבאים:

- הסכמה של כל הגורמים הפועלים ברשות על נחיצותה וחיבותה של התוכנית.
- דגש על עבודה בשיתוף עם המבוגרים המשמעותיים לילד (הורים, צוות חינוכי, מטפלים).
- הצבת יעדים ומטרות מדידות לכל תוכנית וניסיון למדידת השגתם.
- התייחסות אוניברסאלית לכל הילדים בגיל הרך תוך התאמה מירבית לצרכים המגוונים של האוכלוסייה.
- הפעלה באמצעות צוות מקצועי בעל הכשרה מתאימה שמודרך באופן שוטף.
- הפעלה תוך שיתופי פעולה תקציביים בין-ארגוניים (שיאפשרו יציבות בהפעלת התוכנית והעסקת כוח האדם).
- הפעלת תוכניות המשתלבות ומסתייעות במערך השירותים הרשותיים הקיימים לגיל הרך.
- פיתוח תוכניות התערבות חינוכיות התפתחותיות חדישות ייחודיות ועדכניות.

להלן התוכניות המופעלות בסיוע תקציבי של קרו שטינמץ בישובים השונים:

מרכז לגיל רך – קריית נורדאו - נתניה

מסגרות חינוכיות	תכניות תגבור לילדי גנים	תכניות התערבות מניעתיות	הדרכות לצוותים מקצועיים	טיפולים פרא-רפואיים	איתור ילדים עם צרכים מיוחדים
	<ul style="list-style-type: none"> ■ תוכנית מוכנות לכיתה א בשיתוף השירות הפסיכולוגי (שפ"י) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ שירות "דלת פתוחה" להורים למתן מענים לבעיות יומיומיות בטיפול בילדים 	<ul style="list-style-type: none"> ■ השתלמות לאחיות טיפת חלב ■ "ללמוד לחיות ביחד" (הדרכה מקצועית למטפלות במעונות). 	<ul style="list-style-type: none"> ■ יחידה טיפולית במרכז לגיל הרך 	<ul style="list-style-type: none"> ■ איתור בגני טרום חובה ובמעונות – מעג"ן

"אני מרגישה שבעקבות הנושאים שנלמדו בהשתלמויות כגון: התמודדות מול הורי הילדים, התמודדות עם בעיות התנהגות וקשיים רגשיים, סוגיות בתקשורת כגון דו-לשוניות וגמגום וסוגיות הקשורות לגרפוטוריקה אני יכולה להתמודד טוב יותר עם העבודה הנדרשת ממני עם הילדים הגן".
גנת בגן טרום חובה בנתניה

"הילדים שהשתתפו בתוכנית ההכנה לכיתה א הצליחו לצמצם את הפערים ולהגיע לכיתה א מוכנים יותר. התוכנית השיגה את מטרתה וחיזקה את הילדים וכך אפשרה להם להיכנס לכיתה א מוכנים יותר מבלי להפרידם מבני גילם".
פסיכולוגית מטעם השפ"י נתניה

"התוכנית איפשרה העמקת ידע לצורך איתור וטיפול בילדים בסיכון בעתיד רצוי שכל אנשי צוות המרכז לגיל הרך יזכו בהעשרה בתחום הפסיכיאטרי".
אחיות טיפת חלב במרכז לגיל הרך בנתניה השתלמות בנושא פסיכיאטריה של גיל הינקות

מרכז לגיל הרך - אור עקיבא

"בעקבות ההדרכה בטיפות החלב הופנו מהתחנות לטיפול 12 תינוקות מגיל לידה עד שנה וחצי. מתוכם 6 תינוקות לטיפול קלינאית תקשורת." **אחות טיפת חלב, פרדס חנה-כרכור.**

מסגרות חינוכיות	תכניות תגבור לילדי גנים	תכניות התערבות מניעתיות	הדרכות לצוותים מקצועיים	טיפולים פרא-רפואיים	איתור ילדים עם צרכים מיוחדים
קט-גן		הדרכות להורים במרכז לגיל הרך	הדרכה מקצועית לגננות, סייעות, מטפלות במעונות ושל צוות הק-גן	יחידה טיפולית במרכז לגיל הרך	איתור במעונות

מרכז לגיל הרך פרדס חנה-כרכור

מסגרות חינוכיות	תכניות תגבור לילדי גנים	תכניות התערבות מניעתיות	הדרכות לצוותים מקצועיים	טיפולים פרא-רפואיים	איתור ילדים עם צרכים מיוחדים
קט-גן	גננות מתגברות בגנים – לצורך עבודה בקבוצות קטנות עם ילדים מתקשים	הדרכות להורים במרכז לגיל הרך ובטיפות החלב	הדרכה לצוותים חינוכיים בקט-גן ובמעונות יום ובטיפות החלב.	יחידה טיפולית במרכז לגיל הרך	איתור בטיפות חלב במעונות ובגנים

"הילדים לומדים להביע את עצמם באופן מותאם. ילד שהיה מתוסכל ואלים, למד בקבוצה הקטנה להביע את עצמו במילים במקום עם הידיים." **גננת בגן חובה פרדס חנה – כרכור**

מרכז הפעו"ט טירת כרמל

מסגרות חינוכיות	תכניות תגבור לילדי גנים	תכניות התערבות מניעתיות	הדרכות לצוותים מקצועיים	טיפולים פרא-רפואיים	איתור ילדים עם צרכים מיוחדים
<ul style="list-style-type: none"> ■ קט-גן ■ מעון ■ צהרון 	<ul style="list-style-type: none"> ■ תוכנית "אור" ■ תוכנית "ניצנים"- לילדי גני חובה ■ וכתות א-ב. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ "התחלה טובה" ■ "ביחד" ■ "בית וגן" 	<ul style="list-style-type: none"> ■ מחלקה להכשרה ולהשתלמויות 	<ul style="list-style-type: none"> ■ יחידה להתפתחויות הילד במרכז הפעו"ט ■ יחידת "מעגלים" בשותפות עם גורמי הרווחה 	<ul style="list-style-type: none"> ■ איתור בטיפות חלב, מעונות יום, וגני ילדים – מעג"ן

"הקבוצה תחסר לי מאד, זאת היתה פעילות קבועה שלנו במשך השבוע וממש חייתי לה. הקבוצה עזרה לי לראות את הדברים באופן שונה ונתנה לי הרבה רעיונות ועיצות שממש עזרו לי." **אמא לתאומים, תוכנית "התחלה טובה" טירת כרמל**

המדריכה תמיד סובלנית ונותנת עיצות. למדתי לקבל את עצמי ואת הבת שלי." **אמא, תוכנית "ביחד" טירת כרמל**

"קיבלנו הדרכה וסיוע בנוגע לקשיים יומיומיים כמו שינה, בעיות אכילה, הצבת גבולות, וצפיה לקבל מענה מידי." **הורים תוכנית "ביחד" טירת כרמל**

"למדתי להסתכל על אברהם על הצרכים שלו, לא האמנתי שנצליח להתגבר על הקשיים." **אמא, תוכנית "בית וגן" טירת כרמל**

"נותן כח ומעודד. מזכיר כמה חשוב וכיף לשבת ביחד לשחק וללמוד" **אבא, תוכנית "בית וגן" טירת כרמל**

מרכז מהו"ט לגיל הרך קריית אתא

מסגרות חינוכיות	תכניות תגבור לילדי גנים	תכניות התערבות מניעתיות	הדרכות לצוותים מקצועיים	טיפולים פרא- רפואיים	איתור ילדים עם צרכים מיוחדים
<ul style="list-style-type: none"> קט-גן מועדונית לגיל הרך 		<ul style="list-style-type: none"> הדרכות ויעוץ להורים 	<ul style="list-style-type: none"> הדרכה לצוותים חינוכיים ולאחיות טיפת חלב 	<ul style="list-style-type: none"> יחידה טיפולית במרכז לגיל הרך 	<ul style="list-style-type: none"> איתור בטיפות חלב, קט-גן, מועדונית.

"ברצוני להודות על המסגרת הנהדרת של גן מהו"ט שקיימת כאלטרנטיבה לכל הגנים הפרטיים בעיר. הגן נותן מענה לצרכים המיוחדים שאינם מתקבלים בגנים אחרים. הצוות הנפלא של הגנות והמטפלות עושה עבודת קודש באהבה רבה לכל ילדי הגן. בני נהנה להגיע לשם כל בוקר." **חגית, אמא לילד בן שנתיים גן מהו"ט קריית אתא**

מערך שירותים לגיל הרך - אבו סנאן

מסגרות חינוכיות	תכניות תגבור לילדי גנים	תכניות התערבות מניעתיות	הדרכות לצוותים מקצועיים	טיפולים פרא- רפואיים	איתור ילדים עם צרכים מיוחדים
	<ul style="list-style-type: none"> תוכנית מעברים – מוכנות לכיתה א' 	<ul style="list-style-type: none"> הדרכה להורים בטיפות החלב 	<ul style="list-style-type: none"> הדרכה לצוותים חינוכיים 	<ul style="list-style-type: none"> יחידה טיפולית במתנ"ס 	<ul style="list-style-type: none"> איתור בגני ילדים – מעג"ן

"אני מודה לצוות המקצועי שמתלווה לגנות. זהו אכן משאב שבעזרתו יכולנו לאתר הרבה ילדים ולהדריך הרבה הורים ובעיקר לתת לגנות כלים חשובים בתחום זה שלא היו להן קודם." **מפקחת על גני הילדים, אבו סנאן**

מערך שירותים לגיל הרך - כרמיאל

מסגרות חינוכיות	תכניות תגבור לילדי גנים	תכניות התערבות מניעתיות	הדרכות לצוותים מקצועיים	טיפולים פרא- פואיים	איתור ילדים עם צרכים מיוחדים
		<ul style="list-style-type: none"> ■ "הבית הפתוח" ■ "אם לאם בקהילה" 	<ul style="list-style-type: none"> ■ הדרכה לגנות ולצוותי המעונות 	<ul style="list-style-type: none"> ■ יחידה קהילתית להתפתחות הילד – מרכז "עלה" 	<ul style="list-style-type: none"> ■ איתור בגני הילדים – "מעגן" ובמעונות היום "לראות את הנולד"

"אני מלאת הערכה לתהליך, כל גורם מקצועי שנכנס נותן ערך מוסף. חשוב לזהות בזמן קשיים שיקומים ולתת להם מענה. זה מעיד על הרצינות של המערכת." **מטפלת במעון תוכנית "לראות את הנולד", כרמיאל**

"המפגשים בקבוצה היו מפלט עבורי הבנתי שאני לא לבד. הייתי על סף דיכאון עד שהתחלתי לבוא לקבוצה. למדתי לאהוב את הילד שלי." **אמא, תוכנית "הבית הפתוח" כרמיאל**

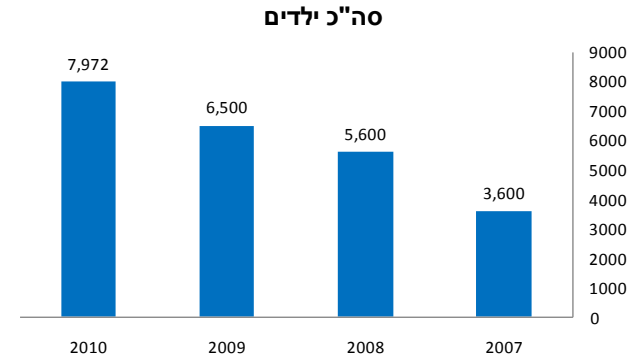
מערך שירותים לגיל הרך - צפת

מסגרות חינוכיות	תכניות תגבור לילדי גנים	תכניות התערבות מניעתיות	הדרכות לצוותים מקצועיים	טיפולים פרא- רפואיים	איתור ילדים עם צרכים מיוחדים
	<ul style="list-style-type: none"> ■ "מכוון פרט" 	<ul style="list-style-type: none"> ■ מרכז העשרה והדרכת הורים "מאור חיים" 	<ul style="list-style-type: none"> ■ הדרכה לגנות ולצוותי המעונות 	<ul style="list-style-type: none"> ■ טיפול רגשי פרטני בתוך הקהילה במסגרת תוכנית "מכוון פרט" 	<ul style="list-style-type: none"> ■ איתור בגני ילדים ובמעונות "מעגן"

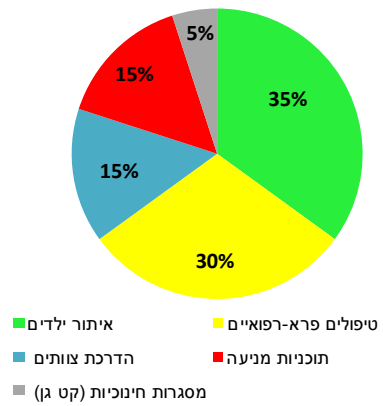
"תודה על העזרה העידוד והתמיכה, הטיפול המקצועי והיחס הלבבי. במשך שנתיים זכינו לטיפולכם המסור והיום הבן שלנו השתלב בכיתה א בהצלחה." **אמא, מרכז עלה, כרמיאל**

נתונים כמותיים

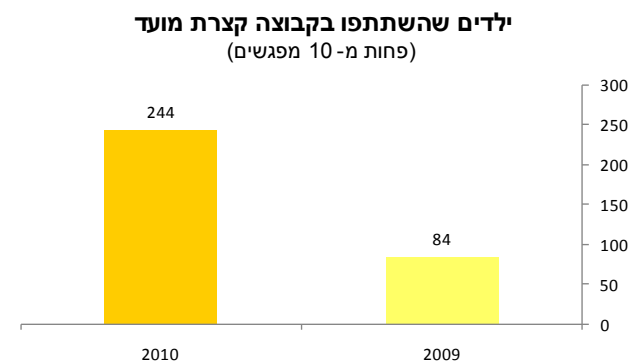
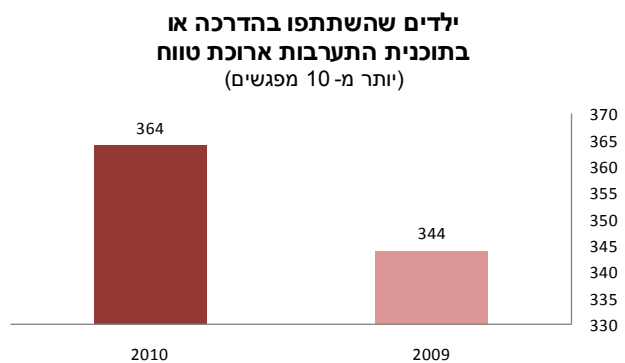
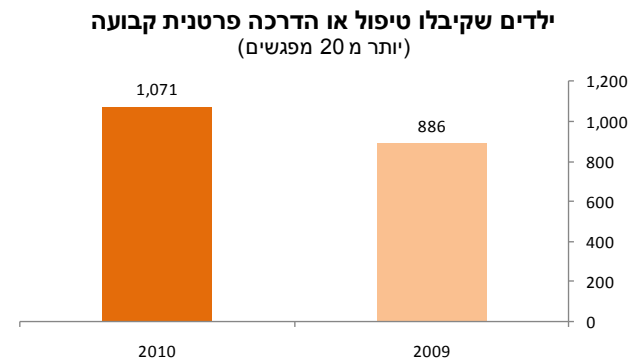
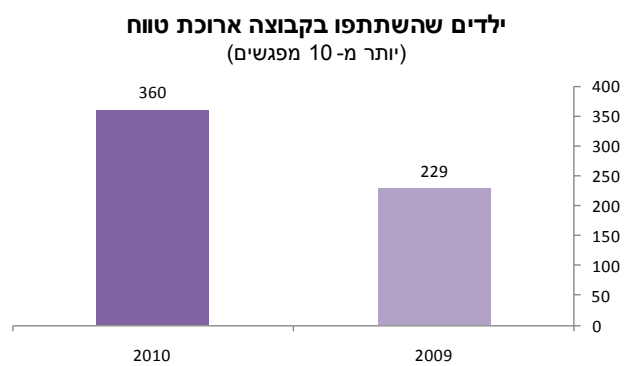
כמה ילדים/הורים/צוותים נהנו מתקציבי הקרן בארבע השנים האחרונות?

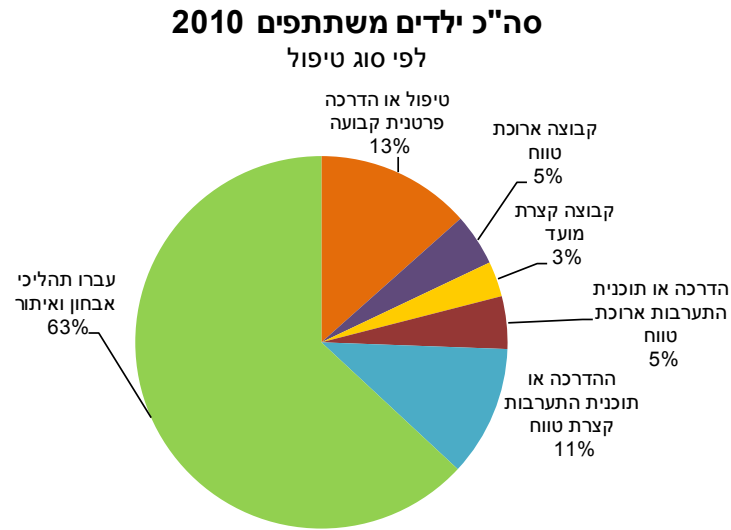
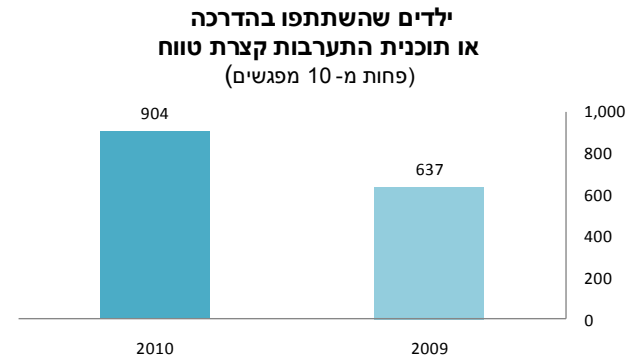
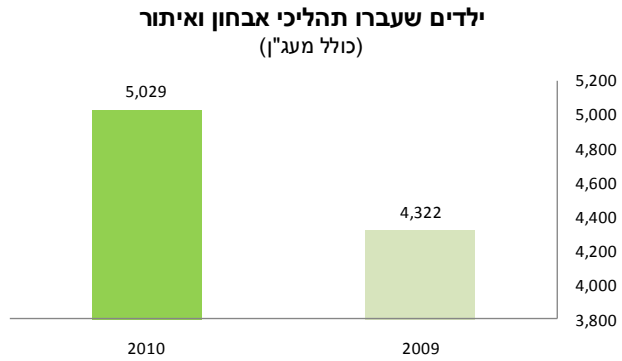

התפלגות ההשקעה התקציבית 2010

מספר ילדים משתתפים בתוכניות השונות בשנת 2010

הישגים ואתגרים

הישגים

- סיוע ל כ- 7,900 ילדים, 1,000 הורים ו- 600 אנשי צוות אשר לקחו חלק בתוכניות שהופעלו השנה במימון קרן שטינמץ.
- קידום העבודה המערכתית - מקצועית בתחום הגיל הרך בכל הישובים להן מסייעת הקרן.
- קידום שיתופי פעולה עם גורמים ארציים לקידום תחום הגיל הרך ברמה הארצית.

אתגרים

- הקמת מחלקה מקצועית לגיל הרך בכל רשות שתהא אחראית על העשייה למען ילדים בגילאי לידה עד שש.
- שינויים ברמה הארצית: עבודה בשיתוף עם השלטון המקומי, משרדי הממשלה הרלוונטיים וקרנות נוספות לקידום שום "מודל נתניה" ברשויות המקומיות נוספות והגדלת תקציבים לעשייה אוניברסאלית בגיל הרך ברשויות המקומיות.
- הערכה ובקרה - בדיקת יעילותן של תוכניות: בבחירת התוכניות המופעלות הפעלת שיקולי עלות-תועלת. חשוב נוכח מיעוט המשאבים וריבוי הצרכים.
- דו"ח שנתי לכל מערך שירותים לגיל הרך בכל ישוב שיסכם את העשייה ויצג אותה בפני ראש הרשות/השותפים לעשייה/ הצוותים המקצועיים והורים ברשות.
- ארגון וניהול מידע: חיזוק תשתית ארגונית לאגירת, עיבוד וניתוח מידע. רק במספר מרכזים לגיל הרך מתבצע תהליך של איסוף מידע והערכה פנימית כחלק בלתי נפרד משגרת העבודה. מומלץ להשקיע זמן, מחשבה ומשאבים בפיתוח התשתית הארגונית בכל המרכזים תוך שאיפה לסטנדרטיזציה של טפסים, שאלונים, דו"חות וכו'.
- שיווק העשייה לגיל הרך ברשות לאוכלוסיות היעד – הורים, צוותים מקצועיים.
- גיוס משאבים למערכי השירותים לגיל הרך בישובים.
- המשך התמקצעות העשייה למען הגיל הרך.

